166. Torstaina 10 päivänä joulukuuta 1998

kello 18.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta 6429

Hallituksen esitys 263/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 21/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankin virkamiehistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 6430

Hallituksen esitys 244/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 20/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... ,,

Hallituksen esitys 209/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 37/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi säteilylain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 248/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 14/1998 vp

5) Hallituksen esitys laiksi merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä 6431

Hallituksen esitys 225/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta 6431

Hallituksen esitys 125/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 59/1998 vp
Lakialoite 124/1997 vp, 100/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 6439

Hallituksen esitys 223/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 34/1998 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 263/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankin virkamiehistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 244/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 20/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen
1 ja 2 § ja 1 luvun otsikko,
3—8 § ja 2 luvun otsikko,
9—16 § ja 3 luvun otsikko,
17 § ja 4 luvun otsikko,
18 § ja 5 luvun otsikko,
19—27 § ja 6 luvun otsikko,
28—30 § ja 7 luvun otsikko,
31 § ja 8 luvun otsikko,
32 § ja 9 luvun otsikko,
33 § ja 10 luvun otsikko,
34—39 § ja 11 luvun otsikko,
40—44 § ja 12 luvun otsikko,
45—49 § ja 13 luvun otsikko,
50—53 § ja 14 luvun otsikko,
54—56 § ja 15 luvun otsikko,
57 § ja 16 luvun otsikko,
58 § ja 17 luvun otsikko sekä
59—62 § ja 18 luvun otsikko,
johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 7, 8, 16 e ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kolmannen lakiehdotuksen 2, 9 ja 40 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
neljännen lakiehdotuksen 1, 11 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 209/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 37/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen
1 luvun 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko ja luvun otsikko,
2 luvun 3 ja 4 §, 4 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 a § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 9—11 § ja luvun otsikko,
5 luvun 4 § ja luvun otsikko sekä
8 luvun 3 § ja luvun otsikko,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 14 ja 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kolmannen lakiehdotuksen 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
neljännen lakiehdotuksen 18 ja 41 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
viidennen lakiehdotuksen 10 luvun 13 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
kuudennen lakiehdotuksen 11 luvun 12 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi säteilylain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 248/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 14/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
12 ja 27 §, 32, 33, 33 a—33 c, 34, 34 a, 34 b, 35—37 ja 37 a § ja 9 luvun otsikko,
38, 39, 39 a—39 c, 40 ja 41 § ja 10 luvun otsikko sekä
48 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 225/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 125/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 59/1998 vp
Lakialoite 124/1997 vp, 100/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59.

Keskustelu:

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kysymys investointien korotetusta poisto-oikeudesta eli jatko siihen lakiin kaksi vuotta eteenpäin. On hyvä asia, että tätä jatketaan, mutta itse olen huolissani enemmän oman lakialoitteeni osalta. Siinä esitin määräaikaista kokeilua Itä-Suomessa vapaasta poisto-oikeudesta. Kysymys on lähinnä siitä, millä tavalla sijainnin ohjausta voitaisiin edistää tässä maassa. Itäisessä Suomessa, vaikka eri näköisiä tukitoimenpiteitä onkin tehty ja EU:n toimesta rakennerahastovaroja voidaan käyttää siellä, jostain ihmeen kumman syystä siellä investointitoiminta on hitaampaa ja työpaikkojen synty vähäisempää kuin muualla, ruuhkaisella alueella. Sen takia, jotta tuo syrjäinen seutu, itäinen seutu ja osin myös pohjoinen seutu kestäisi asuttuna ja elinvoimaisena, tarvittaisiin uusia toimenpiteitä. Tämmöinen määräaikainen vapaa poisto-oikeus mahdollisesti edesauttaisi, että herkkyyttä sijainnin valintaan voisi olla itäiseenkin suuntaan.

Näköjään valiokunta on niin sanotusti tappanut tuon aloitteeni, mutta minkä sille mahtaa yksi mies tässä näköjään. Valiokunta on varmaan ollut viisas, mutta toivon mukaan tulevissa uusissa hallitusneuvotteluissa sitten, mikä hallitus mahtaa ollakin, tämmöiset asiat otetaan huomioon ja vapaa poisto-oikeus edes kokeiluna sallittaisiin.

Ed. Laitinen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lahtelan aloite sai sen kohtelun, niin kuin hän totesi. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että näin ei tietenkään voi tehdä, että jollekin yhdelle alueelle edes kokeiluluontoisesti annettaisiin jokin vapaa poisto-oikeus. Se loisi sellaista eriarvoisuutta ja aluepolitiikkaa ja tukipolitiikkaa, joka ei ole missään tapauksessa järkevää. Sehän olisi, totta kai, merkinnyt sitä, että tietyllä alueella olisi annettu tietty erityiskilpailuetu muihin nähden, eikä näin tietenkään voi lainsäätäjä toimia.

Ed. Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on puheessaan sanonut, että Itä-Suomi saa erityiskohtelun, ja tässä olisi ollut hyvä paikka tietystikin noudattaa sitä sääntöä. Mutta siitä, etteikö alueellisia eroja olisi, on todisteena kotitaloustyön työllistämiskokeilu, joka on eri puolilla Suomea ja erilaisessa muodossa. Nimenomaan veronhuojennusmalli on se, joka on onnistuneempi näistä ollut valtakunnallisesti.

Toivoisi, että siinä ainakin tasapuolisuus myös toteutettaisiin ja kokeilu ulotettaisin samanlaisena koko maahan.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rehnille sen verran, että sen osalta olen kyllä samaa mieltä, että kokeilu voitaisiin koko maahan laittaa. Totta kai on niin, että alueellisia eroja on, mutta tällä tavalla kuin ed. Lahtela lakialoitteessaan esittää, alueellisia eroja ei voida lähteä lainsäätäjän toimesta poistamaan.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Olen pettynyt siihen, että valiokunta mietinnössään esittää hylättäväksi lakialoitteeni, jossa ehdotan, että matkailun ohjelmapalveluyritykset tulisivat kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain soveltamisalaan. Ongelma nimittäin tällä hetkellä on se, että lain 3 §:ssä matkailuyritykseksi on määritelty vain majoitusliikkeet, ei lainkaan ohjelmapalveluyrityksiä. Kuitenkin ohjelmapalveluitten rooli matkailussa on viime vuosina voimakkaasti korostunut. Lapissa suuntaudutaan niin sanottuun elämystuotantoon ja jopa suunnitellaan elämystuotannon osaamiskeskuksen perustamista. Tältä kannalta valiokunta on mielestäni ottanut vanhakantaisen asennoitumisen asiaan.

Valiokunta korosti vuosi sitten mietinnössään, että tulisi ainakin selvittää, onko tarkoituksenmukaista laajentaa matkailupalveluitten alaa. On valitettavaa, että valiokunta ei ole sitä selvitystä kuitenkaan tehnyt.

On ilmeisesti jonkinlainen työtapaturma, että tähän mietintöön ei liity keskustan vastalausetta. Kuitenkin lain toisessa käsittelyssä keskustan ryhmän puolesta tulen esittämään, että lakialoitteessa esitetty pykälämuotoilu hyväksyttäisiin.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelan aloite, joka nyt on myös viittauksenomaisesti esillä, saatetaan ohittaa vähän niin kuin olkapäitä kohauttaen, mutta jos ajatellaan aloitteen syvintä perustetta, se liittyy suomalaisen aluekehityspolitiikan synnyttämiseen ja kehitykseen aina 60- ja 70-luvuilta. Kyllä sen aluepolitiikan perusajatus on ollut varsin hyväksytty ja se, että tietyillä erittäin heikosti menestyneillä alueilla voidaan tehdä myös finanssi- ja veropolitiikkaan liittyviä järjestelyjä toisin kuin jossain kehittyneemmillä alueilla. Tämä on kiistatta osoitettu ja se on monien lakien henkeen kirjattu. Mutta millä tavalla tässä asiassa valiokunta on menetellyt, se näkyy nyt meidän edessämme olevista papereista.

Arvoisa puhemies, haluan kuitenkin todeta, että ed. Lahtela on kyllä perimmältään tässä aivan oikeilla jäljillä oman harkintani mukaan, koska juuri tähän ajatteluun aluepolitiikka on perustunut. Se perustuu muuten myös Euroopan unionin aluepolitiikassa tähän samaan ajatteluun, mutta se ajattelu kuitenkin määritellään tiettyjen aikarajojen sisään mahtuvaksi ohjelmapolitiikan osalta esimerkiksi.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Olin käytti erittäin ansiokkaan puheenvuoron kehitysalueen poisto-oikeudesta. Minä henkilökohtaisesti kannatan ed. Lahtelan tekemää aloitetta lähinnä siinä mielessä, että jos me haluamme kehitysalueille uusia teollisia työpaikkoja, niin sitä edistäisi Pohjois-Norjan malli, sillä siellähän on vapaa poisto-oikeus, jos teollisia työpaikkoja syntyy alueelle, ja sitten on jopa niin, että valtiovalta antaa nuorten henkilöiden opintolainat anteeksi ja valtio maksaa Norjassa, jos he siirtyvät näille alueille asumaan ja yrittämään.

Esimerkiksi Ahvenanmaalla ainakin aikaisemmin oli sataprosenttinen poisto-oikeus. Se on Ahvenanmaalle suuri etuoikeus siinä mielessä, että yritystoimintahan elpyi mahdottoman nopeasti edellisten 15 vuoden aikana juuri tämän vapaan poisto-oikeuden ansiosta.

Itä-Suomen työryhmähän esitti vapaata poisto-oikeutta. Minä hämmästelen, miksi hallitus ei mennyt tämän taakse edes kokeilumielessä, mitä ed. Lahtela esitti. Tämän tyyppistä yritystoimintaa nimenomaan pitäisi saada kehitysalueille juuri vapaan poisto-oikeuden kautta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laitinen on vähän kuin Matin puunhakuteillä, meillä päin sanotaan sillä tavalla. Matti varmaan oli semmoinen mies, että kun hän lähti puita hakemaan, viipyi useamman päivän reissulla ja oli jossakin hurvittelemassa. Minä haluaisin sillä tavalla kuvata tämän, koska tässä on vakavasta asiasta kysymys.

60-luvulla ja jopa 70-luvun puolella aluepolitiikkaa harrastettiin sillä tavalla, että juuri tällaista ohjausta veropoliittisin keinoin pyrittiin saamaan aikaan ja sitä saatiin kanssa. Pohjois-Karjalaan monia yrityksiä, lähinnä raskasta puunjalostusteollisuutta ja joitakin konepajayrityksiä, on tullut silloin aikanaan, ja ne ovat yhä edelleen pystyssä. Jos silloin ei kehitysalueetuuksia olisi ollut olemassa, todennäköisesti tä-

näkin päivänä itäinen rata tulisi olemaan puuvaunuja aika paljon täynnä, ja ne jalostettaisiin täällä rannikkoseudulla ja mahdollisesti muualla, koska ainut ponnin, joka silloin yritysten sijainnin ohjauksessa oli, oli se, että saatiin veropoliittista etua.

Siinä mielessä meidän pitäisi olla aika rohkeita tässä ja pyrkiä jatkossa vastaavaan. Koska nyt näyttää, että tämän eduskunnan ja hallituksen aikana ei tätä tapahdu, niin tulevan eduskunnan ja hallituksen aikana, keitä lieneekin sitten päättämässä, tämän tyyppistä pitäisi tehdä, koska nyt on useat temput tehty. Vaikka EU:n rakennerahastoista tulee huomattavia summia rahoja, nekään eivät ole johtaneet siihen, että olisi tullut pysyvää työllisyyttä. Niistä on kyllä paperia tullut hirveän paljon, ja tänäkin päivänä koulutetaan paperien täyttäjiä kyllä, mutta ei tule yritystoimintaa. Se toimija pitää saada mukaan jollakin tavalla, jos ei muuten, niin vaikka näin veropoliittisin houkutuksin.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Matkailun ohjelmapalveluyritysten olisi todella pitänyt päästä korotettujen poistojen piiriin. Siihen on useitakin syitä, joista haluan mainita muun muassa sen, että pk-yrittämistä tarvitaan työllisyyden parantamiseksi, ja nämä ovat yleensä pieniä yrityksiä, joissa ihmiset osittain työllistävät itseään, osittain toisia. Myös verkottuminen on matkailualan yrityksillä yleistymässä. Se on EU:n suosittelemakin keino saada vähän isompia yrityksiä aikaan kuin Suomessa usein on. EU ei tue mielellään pieniä hankkeita, mutta sen sijaan verkottuneita matkailuyrityksiä esimerkiksi rahoittaa osittain. Näin ollen kansallinen rahoitus ja erilaiset kansalliset toimet ovat tarpeen myös niiden hyväksi käyttämiseksi.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! On hiukan huvittavaa kuunnella hallituspuolueiden edustajien farisealaisia puheenvuoroja. Kun Itä-Suomi-työryhmä esitti näitä vapaita poistooikeuksia, niin hetken kuluttua hallituksen aluepoliittinen ministeri ilmoitti, että tällaiset veroalennukset eivät tule kysymykseen. Nyt täällä sitten hurskastellaan, että on se kumma, kun valiokunta ei ole tällaista hyväksynyt — eikä tulevakaan hallitus, ellei hallitus vaihdu rakenteiltaan ja muutoin. Tarvitaan äänestäjien puheenvuoro välissä, ja sen jälkeen meillä on toiveita, että aluepolitiikkaa saadaan tähän maahan. Sehän, kansallinen aluepolitiikka, on todellisuudessa ajettu nollille nykyhallituksen toimesta, eikä hallitukselta ole suuria tekoja odotettavissa. Onneksi sen aikakin loppuu hyvin pian.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Tilannehan on se, että meillä on varsin pitkään ollut voimassa järjestelmä, jossa on annettu erilaisia verohuojennuksia kehitysalueilla toimiville yrityksille, ja tällainen korotettu poistojärjestelmä on ollut myös voimassa pitkään.

Sen jälkeen, kun Suomesta on tullut EU:n jäsen, nämä joutuvat erityisen kontrollin alle siinä suhteessa, että katsotaan, ovatko ne sellaisia tukia, joita EU-järjestelmän puitteissa voidaan antaa. Nyt EU on siltä osin, kuin viime syksynä hyväksyttiin täällä tämä kyseessä oleva laki, antanut huomautuksen, jossa on pyytänyt täsmentämään tiettyjä soveltamisalueen rajoja.

Täytyy sanoa, että sinänsä tarkoituksenmukaista on nämä muutokset tehdä. Käytännössä sillä ei ole merkitystä yritystoiminnan kannalta Pohjois-Suomessa, koska tämän tyyppisiä yrityksiä ei juurikaan ole, joihin nuo rajaukset tulisivat kohdistumaan.

Mutta mielenkiintoista on se, että kun eduskunta oli viime syksynä lokakuussa käsitellyt hallituksen esityksen, huomautus saatiin tästä rajan muuttamisesta tammikuussa, ja silloin hallitus mietti, pitäisikö esitys jättää vahvistamatta. Se kuitenkin vahvistettiin. Tässä yhteydessä rajaus tulee voimaan takautuvasti myös vuoden 98 osalta.

Sanon henkilökohtaisena käsityksenäni, että hieman pikkumaiseksi tahtoo mennä meidän tukiasioidemme käsittely EU:ssa ja myöskin meillä kotimaassa, kun kuitenkin otetaan huomioon, että jos me ajattelemme aluetukia Euroopan unionin eri maissa, ne ovat huomattavasti massiivisempia ja suurempia kuin tämä tuki, joka meillä nyt on tarkoitus antaa. Jos otan vaikka esimerkkinä Saksan tuet entiseen itäiseen Saksaan, ne ovat aivan eri luokkaa, joten tässä suhteessa olen sitä mieltä, että olisi voinut harkita sitä, että muutokset olisivat tulleet voimaan vasta ensi vuoden alusta. Mutta käytännössä tällä ei ole sinänsä merkitystä, koska tällä hetkellä arvio on se, että näitä takautuvia säännöksiä tuskin käytännössä joudutaan kuitenkaan soveltamaan.

Ed. L a i t i n e n : Rouva puhemies! Asia on juuri niin kuin verojaoston puheenjohtaja ed. Sasi totesi.

Kun puhutaan Itä-Suomesta ja Itä-Suomen projektista, tilannehan on se, että vaikka hyvin usein itäsuomalaiset itse vähättelevät sen projek-

tin merkitystä Itä-Suomelle, tosiasia on se, että eri tavoin, eri kanavia pitkin me nyt tuemme Itä-Suomen nousua ja kehittymistä. Ja oikein näin, ihan oikein, juuri näin. Mutta jos ed. Lahtelan aloite olisi hyväksytty, me olisimme asettaneet Itä-Suomen vielä muihin kehitysalueisiin nähden erityisasemaan. Tästähän olisi syntynyt totta kai sellainen tilanne, että muilla alueilla olisi noustu varmasti kapinaan, kun nyt jo kadehditaan niitä toimenpiteitä, joita Itä-Suomen osalta tehdään. Itse en näe, että siihen kadehtimiseen on mitään tarvetta. Erityisolosuhteet pitää huomioida. Laajempana kenties vapaata poisto-oikeutta ylipäätään koskien meidän kaikkia kehitysalueitamme voitaisiin kokeilla jossakin vaiheessa, mutta kun se oli nyt rajattu pelkästään Itä-Suomeen, mielestäni valiokuntajaosto ja valiokunta on tehnyt aivan oikein, kun on hylännyt ed. Lahtelan aloitteen.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys, jolla jatketaan kehitysalueella tehtävien investointien korotettuja poistoja, on periaatteessa erittäin hyvä asia, mutta oikeastaan yhdessä aikaisemmassa puheenvuorossa tartuttiin jo siihen, että jos ajatellaan meneillään olevaa kehitystä, sisältöä olisi pitänyt täydentää nimenomaan matkailun palveluyritysten mukaan ottamisella. Kaikkineen ihmettelen sitä, miten vähän hallitus on kiinnittänyt huomiota alueellisten verokannustimien kehittämiseen. Keskustelu on rajautunut Itä-Suomeen ja Pohjois-Suomeen kohdistettuun keskusteluun, mutta mitään konkreettisia uudistuksia ja ratkaisuja tälle alueelle ei ole saatu aikaan. On selvästi nähtävä, että jos me aiomme saada uutta yritystoimintaa vahvistettua, yhä hienojakoisempaa alueellista kannustavaa politiikkaa jatkossakin tarvitaan.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun merkitys on siinä, että ehkä vastaisuudessakin tämän kaltaisissa aloitteissa ja esityksissä osataan ikään kuin ottaa huomioon se mielipidetahto, joka eduskunnassa vallitsee.

Haluan muistuttaa siitä, että muutaman viime vuoden aikana noin 230 000 suomalaista on muuttanut esimerkiksi pääkaupunkiseudulle. Se on erittäin suuri väestöliike, ja se merkitsee, että tämän väestön lähtöalueilla, kun kyseessä on koulutettu ammattitaitoinen väki hyvin paljon ja nuoret, tietyt kehitysaluepolitiikkaan liittyvät väestökysymykset kärjistyvät. On hyvä tämän hallituksen esityksen sisältö, että tiettyjä yritysten poisto-oikeuksia jatketaan, kuten on todettu.

On myös siten kuin ed. Sasi totesi, että EU on huomauttanut jäsenmaitaan tietyistä yrityksille kansallisissa valtioissa myönnettävistä eduista lähinnä yhdenvertaisen kilpailun turvaamiseksi unionin alueella ja että tukien soveltamisalueiden rajoja tarkistettaisiin. Suomi kuitenkin lukeutuu sellaiseen alueeseen Euroopan unionissa, jossa on toteutettu 2-, 5b- ja 6-ohjelmia. Jo näiden ohjelmien sisältö ja rajaus kertovat sen periaatteen, josta olen puhunut, että aluepolitiikkaan ja kehitysaluepolitiikkaan tulee vastakin kuulumaan myös unioni-Suomessa sen kaltainen toiminta, jota ed. Lahtela on omassa aloitteessaan periaatetasolla tarkoittanut. Mitä tulee yksityiskohtiin, sen olemme valiokunnan mielipiteenä nähneet, mutta hänen aloitteensa periaate on oikea.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Verojaoston puheenjohtaja ed. Sasi puhui täysin asiaa. Yhdyn hänen näkemykseensä vaikeudesta tehdä aluepoliittisia ratkaisuja EU:n valvonnassa ja kyseenalaistan sen kuuliaisuuden, jota meillä noissa asioissa on harrastettu.

Toiseksi ed. Lahtelan aloitteeseen. Siinä yhdyn niihin näkemyksiin, joita ed. Laitinen on esittänyt. Tarvitaan alueellista tukemista, mutta köyhien alueiden keskeltä jyrkillä rajoilla erotettu keinotekoinen alue, jota tämäkin aloite yksityiskohdiltaan olisi merkinnyt, tuottaa vain rajan kiroja. Sen alueen oikeudenmukainen määrittely on vaikeaa.

Jos näistä aloitteista pitäisi valita kannatettava aloite, niin vääräoppista kuin se onkin aloitteen tekijät huomioiden, minustakin matkailun ohjelmapalveluyritysten mukaan ottaminen olisi ollut tärkeää.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tietysti tätä keskustelua on turha jatkaa, kun tässä ei homma etene, mutta siinä on hyviä näkökantoja tullut. Jos ajatellaan suomalaisia EU:ssa, meillä ollaan liian mallioppilaita siinä mielessä, että me emme edes kokeile kepillä jäätä noin kuvaannollisesti vaan me heti lähinnä virkamieskunnan toimesta olemme ja nöyrät poliitikot tietysti heti ovat sanomassa, että joo joo, on turha yrittää, tämä ei mene läpi. Mutta jos oikein perustellaan asiaa, tämän tyyppisissä sijainninohjausjutuissa ei vääristetä kilpailua, ei pätkääkään. Jos kysymys on määräaikaisista asioista, niin kuin meillä on nyt tämän eduskunnan ja hallituksen aikana tehty monia lakeja, jotka ovat määräaikaisia, minusta ne ovat hyviä

sillä tavalla, että sinä aikana kartoitetaan ja katsotaan, mitä tapahtuu. Voidaan tehdä toimenpiteet sen mukaan jatkossa, mahdollisesti laajentaa juttua.

Niin kuin ed. Laitinen taisi todeta, pitäisi kokeilla isommalla alueella. Voitaisiin kokeilla koko Suomessa, koska Suomessa sinällään, kun katsoo keskisen Euroopan suuntaan, tietysti teollinen rakenne on vielä kehittymätöntä ja tänne kaivattaisiin hyvin paljon vaikka pk-yritystoimintaa. Mutta sen tyyppisen aloitteen vieminen läpi EU:ssa lienee aina iso juttu, ja se voisi jo synnyttää enemmän vastakarvaa. Mutta tämmöisen pikkujutun vieminen on sellainen, että luulisi, että sitä voitaisiin kaksi vuotta kokeilla, niin kokeillaan. No, nyt ei kokeilla mitään, kun on tähän päädytty, mutta kaipaan tässä rohkeutta ja yritystä siinä, jotta ei nyt ihan polvillaan ja rähmällään olla Brysselin edessä aina.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi kehitysalueilla tehtävien investointien korotetuista poistoista on tietysti oikean suuntainen, mutta jos me muistamme muutama kuukausi taaksepäin eduskunnassa, kun poisto-oikeutta 30 prosentista 25 prosenttiin pienennettiin taas koko valtakunnan osalta, ja sitten toisaalta tällä vuosikymmenellä tämä hallitus on palkkojen sivukuluja nostanut 5 prosenttia ja edellinen hallitus 7 prosenttia eli toisin sanoen 12 prosenttia ovat nousseet palkkojen sivukulut, eli jos ajatellaan työllisyysvaikutusta nyt tänä päivänä, kun Suomessa investointiaste on pudonnut vuoden sisällä 9 prosentista 6 prosenttiin, tässä tilanteessa ed. Lahtelan tekemä vapaata poisto-oikeutta koskeva aloite kehitysalueille olisi ollut oikean suuntainen piristysruiske investointien osalta.

Nyt jos ajatellaan poisto-oikeuden vähentämistä esimerkiksi 30 prosentista 25 prosenttiin, se merkitsee esimerkiksi kuljetusyrittäjille, lähinnä rekkayrittäjille sitä, että auton, kuorma-auton voi poistaa vasta neljän vuoden kuluessa kolmen vuoden sijasta. Jokainen meistä tietää, että jos kuorma-auto on maantiellä päivittäin vähintään 10—20 tuntia, se ei pysty suorittamaan kuljetustehtäväänsä neljää vuotta millään, ajokilometrejä tulee niin valtavasti. Tässäkin suhteessa tämä poisto-oikeuden kaventaminen iskee juuri pk-sektoriin ja pienyrittäjiin.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä täällä esitettyihin loistaviin mielipiteisiin ja kannanottoihin, mutta on pakko siinä mielessä olla ilonpilaaja, että kun otamme huomioon, että Suomi ensi vuonna johtaa Eurooppaa, 400 miljoonaa ihmistä on Suomen johdossa, ja jos meillä niissä olosuhteissa, kun meidän pitää muita käskeä ja määrätä, on kovin paljon riita-asioita EU:ssa, meidän roolimme Euroopan johtajana ei ole kovin uskottava. Siinä mielessä ehkä tässä historiallisessa tilanteessa Suomen kannattaisi kuitenkin olla mahdollisimman hyvä oppilas, vaikkei se vielä olisi ihan luokan paras, kuitenkin kärkipäässä. Tämän sanon vain yleisesti todeten, että näitä asioita on niin ja näin, mutta on hyvin vaikea olla EU:n puheenjohtajamaana, jos on monenlaisia ristiriitoja itsellä. Jos oma pesä ei ole kunnossa, on vaikea vaatia muilta mitään.

Ed. P o l v i : Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Lahtelan lakialoite laiksi Itä-Suomen alueelle myönnettävistä ylimääräisistä poistoista on lähtökohdiltaan ja periaatteiltaan oikea. Se noudattelee myös nykyisen hallituksen asettaman arvovaltaisen Itä-Suomi-työryhmän esityksiä ja linjauksia. Ed. Sasi aikaisemmin käyttämässään puheenvuorossa valitti sitä, että EU pikkutarkasti puuttuu tukijärjestelmiin ja kehitysaluetukiin, ja näinhän tietenkin on.

Ilmeisesti ed. Manninen puheenvuorossaan unohti kokonaan syyttäessään nykyistä hallitusta kehitysaluepolitiikan alasajosta sen, että erityisesti keskustapuolue ja kokoomus olivat ne, jotka neuvottelivat sen sopimuksen, jonka täytäntöönpanosta hyvin pitkälle on kysymys. Tuohon sopimukseen perustuenhan muun muassa Pohjois-Savo jouduttiin aikoinaan poistamaan kuljetustukien piiristä pelkästään siitä syystä, että liittymissopimuksessa on näin sovittu. Silloin minusta on aivan tarpeetonta ja turhaa heittää varjoa nykyisen hallituksen ratkaisuihin, jos ne perustuvat edellisen hallituksen aikaisemmin tekemiin sopimuksiin.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minusta puheenvuorot ovat olleet rakentavia, mutta meiltä unohtuu yksi seikka tukimuotojen järjestelyissä maakuntiin. Kun keskusta puhuu aluepolitiikasta, se puhuu vanhasta aluepolitiikasta, ja sillä sektorilla on tien pää ollut. Ovatko tapahtuneet järjestelyt olleet hyviä vai huonoja, sitä en osaa arvioida, mutta jos käsitellään asiaa ed. Lahtelan aloitteen pohjalta, siinä olisi kuitenkin siinä mielessä itua pitkässä juoksussa, että kun katsotaan, millä tavalla yhteiskunta, kunnat ja kaupungit suhtautuvat tällä hetkellä aluepo-

liittisiin kysymyksiin, näyttää siltä, että meillä on menossa samanlainen kujanjuoksu kuin 80-luvun lopulta 90-luvun alkupuolelle. Se johti suuriinkin kriiseihin yhteiskunnassa.

Näyttää siltä, että meillä käytetään kaupunkien ja kuntien varoja aluepoliittisiin pyrkimyksiin erittäin runsaasti tänä päivänä. Siltä osin, jos tämän tyylinen lainsäädäntö tulisi voimaan, jota ed. Lahtela esittää, se helpottaisi niillä alueilla keskuksien talouspaineita voimakkaasti. Meillä on hyvin paljon nyt näkemyksiä siitä Suomessa, että rahaa käytetään paljon teollisuuden sijaintipaikkakunnille saamiseen, ja ne ovat pitkässä juoksussa kuitenkin köyhimmiltä pois, jos rehellisiä ollaan. Ne ovat veromarkkoja, joilla niitä tuetaan. Tässä suhteessa meillä on nyt harhoja rakennettu, ja se harha tulee vielä meitä vastaan. Onpa se sitten keskitettyä veromarkkojen tai EU-tukien varaan rakennettua, vastikkeetonta rahaa jaetaan ympäri Suomea tänä päivänä aika paljon yritystoiminnan nimissä.

Ed. H u u t o l a : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin ottaisin kantaa ohjelmapalveluyrityksiin. Lapin matkailu on kuitenkin merkittävimpiä tällä hetkellä niistä aloista, jotka työllistävät ja joihin työpaikkoja syntyy juuri niillä alueilla, joille niitä kipeästi kaivataan. Toisaalta ohjelmapalvelualan yritykset ovat sen kaltaisia, että ne tänä päivänä vaativat aika huomattavia kone- ja laiteinvestointeja. Ne ovat myös kustannuksiltaan aika korkeita, mutta ne ovat välttämättömiä, jotta niitä palveluja syntyy. Olisin ollut myös näkemässä, että lakialoite ohjelmapalvelujen tuottajista olisi myös katsottu ihan samanlaiseen matkailun tukipiiriin kuin muutkin.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron sen takia, että kuuntelen aina tarkkaan ed. Saarisen puheenvuoroja, koska yleensä niissä on asiaa. Kuuntelin nytkin, mutta jäin tällä kertaa pohtimaan hänen kysymyksenasetteluaan sen suhteen, milloin Suomi voi olla itsekäs ja ajaa omia etujaan. Meillä on pitkään sanottu, että kun Suomi on puheenjohtajamaa, niin silloin on mahdotonta ajaa omia etuja. Se tuottaa sellaisen aseman, jossa on vaikea olla itsekäs. Sitten jos me emme ennen puheenjohtajakautta voi olla itsekkäitä, niin me maksamme kovin suuren hinnan puheenjohtajuudesta. En kannata kurittomuutta, mutta ihan terveettä itsekkyyttä, sillä sitä harrastavat muutkin jäsenmaat.

Vielä ed. Lahtelan lakialoitteeseen. En siis tuomitse aluepolitiikkaa ja kehitysalueiden yleistä tukemista, vaan sen, että se rajataan jollekin mielivaltaisesti valitulle alueelle. Ed. Partasen mainitsemia kuntia, jotka satsaavat omia vähiä rahojaan elinkeinopolitiikan hyväksi, on omalla alueellanikin. Köyhyys ei ole pesiytynyt pelkästään Itä-Suomeen ja Pohjois-Karjalaan.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Polven puheenvuoron johdosta totean, että Ruotsi on myös hyväksynyt sopimuksen. Ruotsi maksaa edelleen noin 350 miljoonaa kruunua kuljetustukea, on saanut huomautuksen EU:lta, mutta se vain maksaa. Ainakaan vielä ei ole mitään näkynyt muuta sen kummempaa kuin että huomautuskirjeitä on tullut.

Mitä tulee ed. Partasen puheenvuoroon, kun hän sanoi, että kun keskusta puhuu aluepolitiikasta, niin se puhuu vanhasta. Sehän on sosialidemokraattinen hokema, jolla ei ole mitään asiallista perustaa. Ed. Partanen voisi tutustua keskustan Eläköön koko Suomi ja Suomella ei ole varaa keskittämiseen -asiakirjoihin, jotka perustuvat todella nykyaikaiseen aluepoliittiseen ajatteluun.

Mitä tulee investointien poisto-oikeuksiin, niin tämähän on nimenomaan perinteistä, vanhaa aluepolitiikkaa, jossa on erittäin paljon hyvää, niin kuin tämäkin asia on. Se, että hoetaan, että se vanha on huonoa, perustuu vain siihen, että ei tunneta asiaa, sen perusteita eikä vaikutuksia. Me tarvitsemme vanhoja kysymyksiä ja asioita, mutta tarvitsemme myös muuttuvassa tilanteessa uudenlaista ajattelua, uudenlaisia toimenpiteitä, myös omaehtoisuutta ja sen edistämistä.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Investointikorkojen poisto-oikeuden jatkaminen on oikeaa aluepolitiikkaa. Ed. Lahtelan lakialoitehan pohjautuu niin sanottuun Norjan-malliin. Saamieni tietojen mukaan, vaikka Norjassa on verohuojennuksia, vaikka opintolainoja annetaan anteeksi, niin siitä huolimatta muuttoliike Etelä-Norjaan on jatkunut, eli se ei ole Norjassa ainakaan toiminut.

Ed. Aulan lakialoitteesta koskien ohjelmapalveluyrityksiä. Muistaakseni vuosi sitten budjetin yhteydessä asiaa koetettiin saada eteenpäin, ja tuolloin olin esityksen takana. Toivon, että tähän on vielä löydettävissä ratkaisu, koska sitä kautta Lapissa ja muualla matkailuyrityksien kautta saadaan uusia työpaikkoja.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Totean vain, että aluepolitiikassa myös unionitasolla kansallisvaltioiden maantieteellinen sijainti on ratkaiseva tekijä. Suomi sijoittuu tietyillä elinkeinopolitiikan toimialueilla lfa eli low fiscal areas -alueisiin, vaikeasti elinkeinoa harjoitettavien alueiden osalta jopa kahdelta kolmasosaltaan lfa-alueiden pariin. Jokainen meistä tietää, mitä se merkitsee. Sehän merkitsee periaatetasolla sitä, mitä ed. Lahtela aloitteessaan hakee, vaikkakin yksityiskohdista olen toki edustajatovereiden kanssa samaa mieltä. Suomessa on otettu lähtökohdaksi, että maa pidetään asuttuna.

Kehitysaluepolitiikka, jota Suomessa on harjoitettu, on rakennettu keskeisesti punamultayhteistyön kautta. Nyt on tietenkin kysyttävä, millä tavalla tämän kaltaista yhteiskuntapolitiikkaa voidaan harjoittaa, onko sille tarvetta.

Mutta siltä osin, mitä todetaan yhden alueen ottamisesta erityistoimiin, siihen liittyy ongelmia. Esimerkiksi Keski-Suomen maakunta täyttää monilta osin ne valitettavan heikot kriteerit, jotka Itä-Suomikin, eli meillä on maassamme useita alueita Pohjois-, Keski- ja Itä-Suomen osalta, joita pitäisi tarkastella suurennuslasin kautta myös tämän keskustelunaiheen osalta.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mannisen kanssa olen samaa mieltä siitä, että eläköön koko Suomi. Sitä ei varmasti kukaan vastusta.

Aluepolitiikan sisällön osalta sen verran kritisoin tämän päivän juoksujärjestystä, että jos ajatellaan yritystoimintaa, olkoon se sitten matkailua tai teollisuutta, puhumatta nyt suuryrityksistä, niin millä tavalla niitä on kohdeltu? Tasavertaisuus silloin, kun se aluepolitiikan nimissä lähtee oikein, minun mielestäni tarkoittaa sitä, että Helsingin ympäristössä olevalla yrityksellä on tuotteittensa ulosviemiseen, puhutaan vaikka vientiteollisuudesta, suurin piirtein sama kustannusrakenne, kun se satamasta lähtee, kuin lappilaisella tai karjalaisella tai savolaisella yrityksellä. Silloin on aluepolitiikka onnistunutta, jos yrityksen kohdalta kustannukset eivät ole suuremmat, olkoon sijainti maassa missä hyvänsä.

Mutta jos aluepolitiikka kohdistuu saman alueen sisällä olevaan erilaiseen toimintaan, jossa kilpailu on samojen tuoteryhmien sisällä ja erilaisilla siirtotuilla saadaan edullisuusetuja ja tehdään epäterve kilpailuasetelma alueella, niin toinenhan siinä silloin häviää. Nämä asiat eivät nyt ole, ed. Manninen, niin yksisilmäisiä. Pitää katsoa konttorin ikkunasta ulos, mitä sieltä näkyy.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tuija Pohjola kommentoi Norjan aluekehityskokemuksia todeten, että edelleen väki muuttaa etelään. Varmasti näin, mutta ei niin ettei Norjan aluekehityskokeiluilla olisi ollut myös kehitystä tasaavaa merkitystä. On aina luonnollista, että markkinaytimessä tavallaan toiminnot keskittyvät, markkinaytimet vetävät väestöä, eri toimintoja, ja näinhän on meillä Suomessakin. Eilen kuulimme, millä tavalla Helsinki on Euroopan voimakkaimman muuton kohde.

Minusta se on jo sellainen hälytysmerkki, että tällaisten ratkaisujen kuin käsiteltävä lakiesityskin on, niiden jalostamisen pitäisi olla yksi meidän päällimmäisiä tehtäviämme eduskunnassa eikä tällaisen näennäisen keskustelun, tarvitaanko aluepolitiikkaa, on se sitten vanhaa tai uudistuvaa, käyttäisin mielelläni termiä uudistuva aluepolitiikka, jota me tarvitsemme. Mutta se on varmasti kansallinen etu, kun huomaamme sen, että Suomessa on vain viisi kaupunkikeskusta ja noin 80 maaseutuseutukuntaa, jotka kaikki tarvitsevat jonkinlaisia aluepoliittisia instrumentteja.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. T. Pohjolan puheenvuoron johdosta voisi todeta sen, jotta Norjan-mallissa emme näe sitä toista vaihtoehtoa, mitä olisi tapahtunut, jos aluepoliittisia kokeiluja ja aluepolitiikkaa ei olisi harrastettu. Jos siellä nyt muuttoliike jatkuu yhä edelleen, mitä se olisikaan sitten, jos olisi oltu nollatilanteessa ja annettu sen tapahtua ilman mitään toimenpiteitä?

Siinä mielessä en usko, että millään yhdellä tempulla, vaikka vapaalla poisto-oikeudella, esimerkiksi Itä-Suomessa, Keski-Suomessa, Lapissa, mikä alue onkin, kertaheitolla jokin asia ratkaistaan, vaan se on yksi keino, jolla hidastetaan mahdollisesti keskittymisilmiötä. Voi olla, jos löydetään oikeat teollisuuden tai jalostamisen alueet, mitkä ne ovatkin, voidaan jopa kääntää kehitys niin, että tulee muuttoliikettä jossain vaiheessa harvaanasutulle maalle. Etätyön mahdollisuuksia hyväksi käyttäen se voi jopa olla tulevaisuudessa pitkän päälle katsottuna mahdollisuus.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. T. Pohjolalle vastaisin, että viime kesänä olin tutustumassa Pohjois-Norjan aluekehitystyöhön ja siellä todettiin, että investointiaste oli muutamissa kunnissa noussut nollatasolta jopa 24 prosenttiin. Työllisyys oli parantunut keskimäärin 8—12 prosenttia kahden vuoden ai-

kana. Ihmettelen sitä, minkä takia tällainen malli ei kelpaisi meille kehitysalueille, koska meillä on monta sataatuhatta työtöntä pääasiassa juuri tämän tyyppisillä alueilla, joilla ei ole minkään näköistä teollista toimintaa. Siinä mielessä työttömyysrahoilla pystyisimme korvaamaan menetetyn vero-osuuden, jonka valtio tässä menettäisi.

Pohjois-Norja otti mallin Irlannista. Siellähän tehtiin sopimus jo viisi vuotta sitten, että seuraavan kymmenen vuoden aikana yritysverotus on 10 prosenttia ja on vapaa poisto-oikeus. Se merkitsi sitä, että kansainvälisiä yhtiöitä muutti sinne ja investoi niin paljon, että 100 000 uutta työpaikkaa tuli jo ensimmäisenä vuonna. Eli eivät ole mitään huuhaata tällaiset kokeilut, joilla ed. Lahtelakin yrittää saada työllisyyttä omille alueilleen.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Olen pitkään kuunnellut tätä keskustelua ja ed. Olinin puheenvuoron vuoksi halusin käyttää lyhyen puheenvuoron.

Hän totesi hyvin keskeisen asian. Jos katsomme Suomea hiukan Euroopan näkökulmasta, niin esimerkiksi EU:n näkökulmasta Suomi on periferiaa. Logistiikan kannaltahan tämä on saari, jolloin tämä on hyvin keskeinen ja tärkeä asia. Varsin monet elinkeinoalat ja osat niistä menestyvät keskimääräistä huomattavasti huonommin täällä kuin muualla Euroopassa ja aivan objektiivisista syistä. Näin ollen on aluepolitiikkaa tietysti ajateltava myös kansalliselta kannalta, niin että se ei ole mitään sellaista, joka olisi ohimennyttä aikaa, elettyä aikaa, vaan se on tätä aikaa. Suomi on pidettävä kokonaan asuttuna, se on myös vasemmistoliiton kanta ollut.

Edelleen on hyvä pitää myös se mielessä, että kun meillä on lippulaiva, vaikkapa Nokia, sen sijoittuminen jatkossa Suomeen ei ole mikään itsestäänselvyys. Maailmassa ja Euroopassa on monia muita alueita, jotka ovat monella tavalla mielenkiintoisempia 80-prosenttisesti omistetun yhtiön kannalta. Mutta mitkä ovat Suomen vahvuudet? Tämän tyyppisissä yrityksissä ne ovat hyvä palvelutaso, hyvä infrastruktuuri, puhdas luonto. Ne ovat vahvuuksia, joita meidän pitää tukea.

Lopuksi, puhemies, kuitenkaan veroalepolitiikka ja verodumppaus ei ole sellainen käytäntö, jota pitäisi Euroopan unionissa viedä eteenpäin.

Ed. L a i t i n e n : Rouva puhemies! Viimeinen puheenvuoroni tähän asiaan.

Ed. Tuija Pohjola kuvasi, miten Norjassa tilanne on lainmuutoksen kautta kehittynyt, ja se pitää tasan tarkkaan paikkansa. Asiantuntijat, jotka valiokunnassa jaostossa olivat kuultavina, vahvistivat tämän näkemyksen. Minusta on aika tavalla eriskummallista, että ed. Kuosmanen luo sellaista käsitystä, että ikään kuin Norjassa vapaan poisto-oikeuden kautta olisi tilanne sen kaltainen kuin te mainitsitte. Totta kai siihen ovat vaikuttaneet muutkin tekijät.

Mitä tulee ohjelmapalveluyrityksiin matkailun kehittämisen osalta, niin se on kyllä asia, jota me pohdimme jaostossa erityisen vakavasti. Henkilökohtainen käsitykseni on se, että nämä ohjelmapalveluyritykset tulisi kyllä saattaa tämän lain piiriin. Kun tämmöinen ehdotus täällä tehdään, niin siitä huolimatta, että valiokunnassa olen ollut tätä asiaa käsittelemässä ja hylkäämässä lakialoitetta, äänestän kyllä sen puolesta. Se on merkittävä asia. Sen vaikutukset ovat sen alan elinkeinon kehittymisen kannalta erityisen tärkeätä.

Ed. Manniselle sen verran vielä, että täällä tullaan viemään läpi yksi iso aluepoliittinen asia, joka liittyy budjettiin. Kuljetustukea ei romuteta. Sitä lakia ei kumota. Kuljetustuki tulee jatkumaan. Siihen myönnetään sama määräraha kuin tänäkin vuonna, mikä merkitsee sitä, että Pohjois-Pohjanmaalle tulee siitä tuesta noin 41 prosenttia reilusti.

Se, mitä ed. Polvi omassa puheenvuorossaan totesi muun muassa Pohjois-Savon osalta, pitää tasan tarkkaan paikkansa.

Ed. P o l v i : Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn siihen ed. Mannisen viimeisessä puheenvuorossa esittämään näkemykseen, että investointien ylimääräinen poisto-oikeus on yksi niitä perinteisiä ja edelleen käyttökelpoisia keinoja tasapainoisemman alueellisen kehityksen aikaansaamiseksi ja epäterveen muuttoliikkeen hillitsemiseksi.

Ed. Olin on linjannut aivan oikein kehitysaluepolitiikkaa tai aluepolitiikkaa käyttämissään puheenvuoroissa. Niihin ajatuksiin on helppo yhtyä. Toivottavasti seuraavalla ohjelmakaudella kyetään laajentamaan aluepoliittista keinovalikoimaa. Nykyinen sopimus rajaa sen kohtalaisen ahtaisiin puitteisiin. Tällä hetkellä se on kai jokaisen myönnettävä.

Ed. Kuosmanen puheenvuorossaan puhuessaan Norjan ratkaisuista ja vaikutuksista viittasi veromenetyksiin. On syytä todeta, että vapaa poisto-oikeus ei sinänsä kovin merkittävä etu ole. Kysymyshän siinä on oikeastaan pelkästään sii-

tä, että sillä voidaan myöhentää verotusta. Ainut todellinen lopullinen hyöty ylimääräisestä poisto-oikeudesta on se korkoetu, joka veronmaksun myöhentämisestä aiheutuu. Eli mikään erityisen vahva lääkehän sekään ei ole.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Polvelle totean heti, että jos on semmoinen yhtiö, jonka pääpaikka ja tehdaspaikka on muualla kuin kehitysalueella ja joka kehitysalueelle rakentaa sivutehtaan, pääkirjanpidossa on eduksi yrittäjälle, että pystyy kertapoistona suorittamaan investoinnin kehitysalueelle.

Ed. Laitiselle toteaisin hänen ansiokkaitten puheenvuorojensa jälkeen, että tänä vuonna kuljetustuki on 16 miljoonaa ja ensi vuonna 8 miljoonaa. (Ed. Laitinen: Ei, me hoidetaan se!) — Ainakin talousvaliokunnan esitys oli 8 miljoonaa markkaa ja että jatketaan tätä lakia näin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 223/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 34/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Työttömyys on kova isku, kun joutuu työttömäksi. Se on isku taloudellisesti ja henkisesti, ja monet työttömät ovat masentuneet ja rusentuneet tämän iskun alla. Tämän johdosta olisi erittäin tärkeätä, että työttömille luotaisiin sellaisia selviytymis- ja kannustusjärjestelmiä, joilla he pysyisivät tässä yhteiskunnassa mukana eivätkä joutuisi syrjäytyneiksi.

Eräs tällainen järjestelmä on ollut työllisyyskoulutus. Sitä on paljon arvosteltu täällä, ja varmasti joskus siinä on ollut arvostelun aihettakin, mutta pääsääntöisesti koulutus on ollut hyvä ja myönteinen asia, ja kaikissa asiantuntijalausunnoissa, joita olemme esimerkiksi valiokunnassa kuulleet, on todettu, että tämä koulutus on ollut työnsaantia edistävää ja koulutuksessa käyneet ovat sijoittuneet paremmin työmarkkinoille kuin ne, jotka ovat jääneet koulutuksen ulkopuolelle. Näin ollen on perusteltua, että koulutusta ja koulutukseen hakeutuvaa työtöntä kannustetaan.

Yksi kannustuksen muoto on ollut se, että on määräaikainen laki, että työllisyyskoulutuksesta on saanut 16 viikon ajan, joka kartuttaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan työssäoloehtoa. Tämän vuoden lopussa tämä määräaikainen laki päättyy ja tämä kannustuselementti näin ollen poistuu, jos tätä lakia ei jatketa. Tämän lain kustannukset eivät ole kohtuuttomat. Työttömyys on paljon kalliimpaa kuin se, että työtön koulutetaan ja hän pääsee sen jälkeen työelämään. Hänen mahdollisuutensa paranevat siirtyä työelämään.

Suomessa on edelleenkin 343 000 työtöntä lokakuun työvoimatilastojen mukaan. Näin ollen työttömiä on aivan yllin kyllin koulutettaviksi. Edelleenkin osa jää työttömiksi, vaikka heidät koulutetaan, mutta myös aina suurempi vaara on jäädä työttömäksi, jos ei pääse työllisyyskoulutukseen.

Täällä oikeiston taholta on annettu ymmärtää, että itse asiassa työttömyys tai työttömyysturva on tämän henkilön itsensä valittavissa oleva asia. Suurissa joukkoirtisanomisissa, joita on tapahtunut jatkuvasti, ja pienemmissäkin irtisanomisissa työttömäksi joutuvalla työntekijällä ei ole valinnan mahdollisuutta. Irtisanomisen suorittaa työnantaja, ja valitettavasti työntekijöillä ei ole siihen sellaista veto-oikeutta, että työpaikka voitaisiin säilyttää.

Sama on myös työllisyyskoulutuksessa. Oikeiston taholta toistuvasti väitetään, että työtön hakeutuu työllisyyskoulutukseen vain sen tähden, että hän voisi uusia ansiosidonnaisen työttömyysturvansa. On muistettava, että yksikään työtön ei pääse omaehtoisesti työllisyyskoulutukseen, jos työvoimaviranomaiset eivät häntä tähän työvoimakoulutukseen osoita. Se on aina työvoimaviranomaisen päätös ja hänen sormensa alla. Vain työvoimaviranomainen voi osoittaa koulutuspaikan. Näin oman ne perustelut, joita oikeisto käyttää sille, että koulutuksen hyväksymistä työssäoloehtoon ei enää jatkettaisi, ovat mielestäni täysin katteettomia. Työtön ei voi käyttää työvoimapoliittista koulutusta keinottelumielessä hyväkseen, koska se edellyttää nimenomaan hyväksyntää työvoimatoimistolta, joka osoittaa koulutuspaikan.

Kun työvoimatoimiston johtajaa kuultiin asiantuntijana valiokunnassa, hän totesi, että työllisyyskoulutus parantaa merkittävästi työllistämismahdollisuuksia ja toisaalta aktivoi työttömiä myös itse hakemaan työtä. Se on hyvin aktivoiva menetelmä. Ihmiset tulevat masentuneisuudesta ulos, siitä kurjuudesta, loukosta, johon heidät on ajettu, eikä tässä keinottelua tapahdu.

On tietenkin selvää, että ei tämä koulutuskaan aina, kun meillä ei ole työllistämistakuuta tässä koulutuksessa, johda työllistämiseen, eli sitä pitäisi parantaa vielä niin, että siinä olisi työllistämistakuu. Kun ihminen opiskelee uuden ammatin tai parantaa entistä ammattitaitoaan nykyaikaa vastaavaksi, hän saisi työllistämistakuun, että hän pääsisi todella töihin. Se varmasti aktivoisi vielä enemmän työttömiä. Mutta tällaista valitettavasti ei ole, ja osa jää työttömiksi koulutuksesta huolimatta, koska työpaikkoja ei ole.

Ed. Kuosmasta hymyilyttää siellä. Toivoisin, että ed. Kuosmanenkin antaisi osoitteen, mihin työttömät voisivat töihin tulla, kun on aina sanottu, ettei mitään muuta kuin mennä töihin. Antaisi osoitteita ja kellonaikoja, koska ihmiset voivat tulla töihin. Mutta valitettavasti ehkä ed. Kuosmasellakaan ei ole ainakaan näin suurelle määrälle mahdollisuutta antaa osoitteita ja ottaa ihmisiä töihin.

Näin ollen mielestäni oli valitettava valiokunnan enemmistön päätös koskien ed. Lahtelan lakialoitetta, joka olisi mahdollistanut työssäoloehdon karttumisen koulutuksen ajalta. Aloite olisi pitänyt valiokunnan ottaa käsittelyyn ja tehdä tähän hallituksen esitykseen työttömyysturvalain muuttamisesta pykälä, koska valiokunta muutti hallituksen esitystä parista muustakin kohdin ja lisäsi muun muassa yhden pykälän. Tämä lakihan ei mennyt siinä mielessä muutoksitta, tätähän muutettiin valiokunnassa. Mielestäni myös tämä olisi pitänyt muuttaa, jolloin niiden työttömien tilanne, jotka ovat koulutuksessa, olisi säilynyt samanlaisena kuin se tällä hetkellä on.

Mahdollisuus lukea koulutusaikaa työssäoloehtoon on yksi parhaita keinoja aktivoida työttömiä, ja se parantaa koulutukseen osallistumisen motiivia. Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus edistää, kuten jo aikaisemmin totesin, työmarkkinoille sijoittumista ja ehkäisee työttömien lopullista syrjäytymistä yhteiskunnasta. Vaikkakaan 16 viikon koulutusajan ottaminen huomioon työssäoloehdossa ei takaa työssäoloehdon täyttymistä peruspäivärahan saamiseksi, se lisää todennäköisyyttä, että ei putoa työmarkkinatuelle, joka on tarveharkintainen. Sekin täytyy muistaa, että työmarkkinatuki on tarveharkintainen, ja tämä 16 viikkoahan on vain osa, sillä työssäoloehtohan pidennettiin 43 viikkoon, joka on kahden vuoden aikana saatava täyteen. Eli tällä ei ole ratkaisevaa merkitystä, ja mielestäni ne perustelut, joita on esitetty ja joilla estettiin se, että työssäoloehtoon olisi hyväksytty koulutusta, eivät kestä tarkempaa tarkastelua.

Arvoisa puhemies! Tulen asian toisessa käsittelyssä esittämään käsittelyn pohjaksi valiokunnan mietintöön jätettyä vastalausetta.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuoppa sanoi, että yritykset irtisanovat aiheettomasti työntekijöitä. Jos yrityksillä ei ole tilauskantaa eikä töitä, kysyn ed. Kuopalta, mikä se toinen vaihtoehto on muu kuin työntekijöitten irtisanominen siinä mielessä, että monta kertaa, kun saneerataan yritys, määrätylle väelle turvataan kuitenkin sillä toimenpiteellä työpaikat jatkossa.

Työllisyyskoulutuksesta olen eri mieltä ed. Kuopan kanssa siinä mielessä, että kaikkia pitää jatkuvasti kouluttaa ja moneen ammattiin. Lappeenrannassa on eräs henkilö, joka sanoi, että 12 eri ammattiin hän on kymmenen vuoden aikana kouluttautunut työttömyyskoulutuksena. Minusta pitäisi mennä siihen, että työnantaja tilaa täsmäkoulutuksena työllisyyskoulutuksen ja osallistuu valtion ohella työllisyyskustannuksiin. Tämä olisi sitä oikeaa työllistämistä eikä niin kuin nykyisin, että ihan harkitsemattomasti koulutetaan työntekijöitä työttömiksi.

Henkilökohtainen kantani olisi, että työministeriö pitäisi lopettaa. Ne tehtävät pitäisi siirtää kauppa- ja teollisuusministeriölle. Uskon, että työllistäminen ja koulutus paremmin voitaisiin hoitaa KTM:n toimesta.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edellä tätä asiaa käsiteltiin aika laajasti, ja haluaisin todeta tämän asian osalta myös sen, että on aika hämmästyttävää se, että hallitus toi tällaisen esityksen loppujen lopuksi eduskuntaan, koska kaikki kokemukset, kuten edellä esitetyssä puheenvuorossa tuli esiin, ovat olleet pelkästään myönteisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti tämä oli ennakoitavissa. Tämä asia oli aika monta kertaa kyselytunneillakin täällä esillä, ja työministeriön osalta tähän saatiin hyvin nuivia kan-

nanottoja. Haluan todeta myös sen, että tänään ovat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituspuolueiden ja opposition rintamat revenneet.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmasen puheenvuoroon haluan todeta, että puhuin mielestäni joukkoirtisanomisista. Jos olen sanonut "aiheettomia irtisanomisia", se on virheellinen sanonta. Puhuin nimenomaan joukkoirtisanomisista enkä ottanut kantaa siihen, ovatko ne aiheellisia vai aiheettomia.

Näin ollen jos yrityksiä saneerataan, niin kuin esimerkiksi Tamrock Tampereella on saneeraamassa nyt yritystään ja sanoo yli 200 henkeä irti, kyllä mielestäni yhteiskunnan velvollisuus on näille pitkään, jopa kymmeniä vuosia, työelämässä olleille ihmisille jonkinlainen toimeentuloturva järjestää myös työttömyyden aikana. Heillähän on tietenkin ansiosidonnainen työttömyysturva, mutta se loppuu, ja jos he eivät työllisty. Mielestäni vähintä, mitä voidaan tehdä, on se, että yhteiskunta antaa heille koulutusapua elikkä työllistämiskoulutusta, jolloin he voisivat parantaa ammattitaitoaan ja päästä ehkä sitä kautta työhön ja uudelleen työelämään. Mielestäni yhteiskunnalla tämä vastuu tulee olla.

Minun mielestäni työllisyyskoulutusta mustamaalataan aivan aiheetta. Siinä on kyllä korjaamisen varaa. On varmasti sellaisia kursseja ja muita, mitä pitää kriittisesti tarkastella, mutta pääsääntöisesti kuitenkin koulutus auttaa työtöntä ihmistä, jota kurssit on tietenkin tarkoitettukin auttamaan, sekä työllistymään että selviytymään muutenkin tässä elämässä.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Paikaltani yritän lyhyesti sanoa tämän asian osalta, mitä ajattelen. Yhdyn niihin näkemyksiin, joita ed. Kuoppa sekä varsinaisessa että vastauspuheenvuorossaan esille nosti.

Työllisyyskoulutus on varsin tärkeä kysymys, ja sen kaltaista koulutusta jo annetaan myös, ed. Kuosmanen, jossa työnantaja osallistuu kustannuksiin. En voi ymmärtää sitä teidän ajatuksenjuoksuanne, että koulutetaan työttömäksi. Ei, työllisyyskoulutuksen tarkoitus on nimenomaan kouluttaa ihmistä parempiin valmiuksiin ottaa vastaan työelämän haasteita ja nimenomaan kouluttaa työllistyväksi. Tämähän se idea tässä on.

Minusta on täysin käsittämätöntä, että tätä lakia ei jatketa. Kun se päättyy nyt määräaikaisena, niin on toivottavaa, että vastalauseessa esitetty muoto tulisi eduskunnan päätökseksi ja voitaisiin silloin tätä lakia jatkaa.

Ei tätä voida perustella sillä, että työllisyyskoulutuksessa olevat työllistyvät vain 30-prosenttisesti. Hyvä niin! Minun mielestäni se on kohtalaisen korkea aste, ja jokaisesta ihmisestä, joka työllisyyskoulutuksen kautta työllistyy, pitää olla iloinen.

Nythän tätä on perusteltu sillä, minkä ed. Kuoppa totesi, ja tämmöinen yksinkertainen johtopäätös tehty, että noin 70 prosenttia ihmisistä, jotka ovat työllisyyskoulutuksessa, on siellä vain sen takia, että saisi uusittua oman ansiosidonnaisen päivärahansa. Käsittämätön ajatus! Näin varmasti ei ole!

Minä uskon vakaasti siihen, että kaikki työttömät ihmiset, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, tavoittelevat työllistymistä, ihan ehdottomasti. Tämän takia, kun kokemukset tästä määräaikaisesta laista ovat olleet hyviä, tulen ehdottomasti, kun esitys tehdään siitä, että vastalauseen mukainen kanta tulisi eduskunnan päätökseksi, kannattamaan sitä.

Ed. T. P o h j o l a : Rouva puhemies! Työttömyysturvan ansiosuhteutetun työttömyyspäivärahan soveltamisalan laajentaminen koskemaan Suomessa asuvia merenkulkijoita, joka kattaa myös työskentelyn ulkomaanliikenteessä käytettävissä kauppa-aluksissa, on kannatettava asia. Suuri pettymys on kuitenkin se, että tämän lain yhteydessä, kun olisi voitu vaikuttaa siihen, että 16 viikon työvoimapoliittinen aikuiskoulutus olisi ollut mukana työssäoloehdossa, tämä ei toteutunut, vaikka täällä useaan otteeseen kyselytuntienkin yhteydessä suuri joukko kansanedustajia olisi toivonut, että näin olisi voitu menetellä, ainakin niin, että lakia olisi voitu jatkaa siihen asti, kunnes koulutusvakuutuksen kolmas vaihe saataisiin aikaiseksi, mikä takaisi kaikkien työttömien osallistumisen omaehtoiseen koulutukseen.

Me kaikki tiedämme, kuinka monet pitkäaikaistyöttömät ovat joutuneet tilanteeseen, että he syrjäytyvät yhteiskunnan ulkopuolelle, ja me olemme koko ajan korostaneet sitä, kuinka tärkeitä erilaiset aktiivitoimenpiteet ovat työttömien osalta. Tämän lain jatkaminen olisi ollut yksi askel siihen suuntaan.

Kannatan tätä vastalausetta.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuoppa käytti mielestäni hyvin perustellun ja ansiokkaan puheenvuoron, johon myös hänen

jälkeensä esiintyneet puhujat ovat yhtyneet. Olen heidän kanssaan samaa mieltä.

Mielestäni tämä ed. Lahtelan aloite, jossa on 105 allekirjoittajaa, edustaa eduskunnan enemmistön tahtoa. Uskon, että vaikka moni voi allekirjoittaa joskus aloitteita varsin löysinkin perustein, niin työssäoloehdon osalta työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suhteen kaikki ovat varmasti tienneet, mihin nimensä ovat panneet, koska se on hyvin yksinkertainen ja selkeä asia, joka on nyt määräaikaisesti käytössä.

On päivänselvää, että työvoimapoliittinen aikuiskoulutus aktivoi ja parantaa työttömän työllistymismahdollisuuksia. Jos näin ei olisi, silloinhan työvoimapoliittinen koulutus pitäisi lopettaa maasta. Jos ei siitä ole työntekijälle mitään hyötyä, eihän sellaista koulutusta maassa tarvita. Mutta kuten ed. Laitinen totesikin, 30 prosenttia tässä koulutuksessa olevista työllistyy. Se on minunkin mielestäni kuitenkin melko hyvä saavutus. 30 prosentin veroakin jotkut pitävät aika korkeana. Tietysti kaikki luvut ovat suhteellisia, mutta jos jokaiselta kurssilta keskimäärin 30 prosenttia työllistyy, pidän sitä hyvänä saavutuksena.

Säännöksen voimassaolon jatkamistahan asiantuntijoista puolsivat myös kaikki palkansaajajärjestöt. Valtiontaloudellisestihan tällä ei ole juurikaan merkitystä, koska valtion osuus työmarkkinatuesta ja ansiopäivärahasta on kutakuinkin sama. Selvää on tietysti, että yhteiskuntataloudellisesti ansiopäivärahakustannukset jakaantuvat eri tavalla kuin mahdollisesti työmarkkinatuen jälkeen annettava muu yhteiskunnallinen tuki. Voisi jopa väittää, että ansiosidonnainen päiväraha on yhteiskunnan kannalta jopa edullisempi, kun säästytään muilta yhteiskunnallisilta tukitoimenpiteiltä, vaikkakaan tietysti näin yksinkertaisesti asioita ei sinänsä saa tarkastella, mutta valtiontalouden kannalta asia on kyllä todella näin.

On myös väitetty, että tällä koulutuksella pyritään vain uusimaan työssäoloehto. Varmasti sekin on osalla tarkoitus, mutta kuten ed. Kuoppa sanoi, työvoimaviranomaiset määrittävät, ketkä pääsevät koulutukseen. He valitsevat koulutettavat tiettyjen kriteerien perusteella. Asiantuntijakuulemisessa ainakin työvoimatoimiston edustaja on todennut, että on nimenomaan kielletty valitsemasta sillä perusteella, että päivärahaoikeus tulisi uusituksi, eli jos työvoimatoimistot noudattavat ministeriön ohjeita, siinä tapauksessa tällä ei ole uusimisen kannalta juurikaan merkitystä.

On myös muistettava, että eihän tällä koulutuksella, 16 viikolla, uusita kymmenen kuukauden työssäoloehtoa, vaan siihen tarvitaan lisäksi kuuden kuukauden työssäolo, joka voidaan tietysti saada kunnallisella työllistämistuella tai vastaavalla. Joka tapauksessa henkilö on tällöin ollut vähintään kymmenen kuukautta joko työssä tai koulutuksessa, ja sillä on varmasti hänen henkiselle ja myös fyysiselle kunnolleen hyvin ratkaiseva merkitys, samoin kuin koko elämän hallinnalle.

Näin ollen tuntuu perin kummalta, että hallitus ei ole voinut antaa tätä jatkoesitystä vaan eduskunnassa on täytynyt lähteä liikkeelle lakialoitteen pohjalta. Kun valiokunnassakin on äänestetty yli oppositio — hallitus-rintaman ja kun tiedän, että keskusta tulee kannattamaan tämän työssäoloehdon jatkamista, toivonkin, että vähintään ne 105 allekirjoittajaa löytyisivät myös varsinaisessa äänestyksessä, kun vastalauseen mukainen esitys tullaan tekemään. Pidän välttämättömänä, että työvoimapoliittinen aikuiskoulutus luetaan 16 viikon osalta jatkossakin työssäoloehtoon.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmanen ehti poistua salista, (Ed. Tiusanen: Ei täällä ole yhtään kokoomuslaista!) — mutta minulla on toisen näköisiäkin kokemuksia siitä, miten tehokkaita työllisyyskurssit tai -koulutus ovat. Täsmäkoulutuksena se voi olla mahdottomuuskin. Kyllä aika paljon tekemistä varmasti on sillä puolella. Itse nimittäin olen kolme työllisyyskurssia käynyt. Oli hitsauskurssi, koneenkorjauskurssi ja lastulevykurssi. Silloin olisi neljäntenä kurssina pitänyt olla kansanedustajan täsmäkoulutus, jos olisi sitä työllisyyskoulutuksena harrastettu, mutta minä luulen, että aikuiskoulutuksen rehtori, mikä se nyt olikin, ei varmaan olisi älynnytkään sellaista juttua. Eikö meillä ole eräänlainen oppisopimusjuttu? Minä olen nyt neljän vuoden oppisopimuksella periaatteessa eduskunnassa ilmeisesti ollut, mutta huonosti oppinut läksyni. Se siitä.

Joitakin huomioita lähinnä vastalauseen näkökulmasta, koska tulen tukemaan vastalausetta, jonka ensimmäisenä allekirjoittajana on ed. Kuoppa. Hän on saanut valiokunnasta joitakin muitakin tähän mukaan, koska lakialoitteen mukaan ottaminen nipin napin äänestyspäätöksellä on jäänyt näköjään häviölle. Se on hyvin ikävä asia, koska kyseessä olevat henkilöt, jotka tietysti olivat myös lakialoitteessa allekirjoittajina, itse ovat äänestäneet tietysti jo valiokunnassa

sitä vastaan niin, että ei edes aloitetta oteta käsittelyyn. Se minusta on enemmän kuin kaksinaamaista peliä, mutta jokainen vastatkoon omista tekosistaan. Se on heidän asiansa.

Aikanaan, kun hallitus toi tämän esityksen, sillehän sinällään ei näkynyt olevan paljon perusteita. Työttömyys kuitenkin meillä on aika korkea, ja työvoimapoliittinen aikuiskoulutus on ollut lisäämässä työmarkkinavalmiuksia. Missään tapauksessa se ei ole ollut kielteinen asia. Asiasta tein myöhemmin kirjallisen kysymyksen, ennen kuin tein tämän lakialoitteen. Vastausta perusteltiin sillä, että jatkamista hallitus ensi vuoden alun jälkeen ei aio tehdä, koska työvoimapoliittista aikuiskoulutusta on lähes 50 prosenttia tai puolet ihmisistä käyttänyt. Niin on tapahtunut siinä vaiheessa, kun yli 400 työttömyyspäivää on käytetty.

Mutta minusta se on hyvin luonnollinen selitys, että todennäköisesti jokainen niistä ihmisistä on hakenut töitä, sitten heistä on mahdollisesti osa työllistynyt, vuoden työttöminä oltuaan, tukityössä. Sitten he ovat taas hakeneet töitä. Ei heidän ensisijainen tavoitteensa ole heti työttömäksi jäätyään koulutukseen lähtö tai ammatin vaihto, vaan he ovat todennäköisesti hakeneet sitä työtä, jota osaavat, ja sitten kun sitä työtä ei ole löytynyt, on viimeinen oljenkorsi ollut se, että mennään työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen. En minä ole sitä pitänyt ollenkaan pahana, että ihminen on sitä kautta saanut ansioturvan.

Ed. Manninen ihan hyvin perusteli sen siinä mielessä, että katsoipa sitä miltä kannalta hyvänsä, niin ansiosidonnaisella pysyminen on hyvä asia, koska ansiosidonnaisessa turvassa maksavat työnantajat myös osansa siitä, ne, jotka ovat itse asiassa olleet aiheuttamassa automatisoinnilla ja rationalisoinnilla työttömyyttä. Jos ihminen putoaa työmarkkinatuelle, niin sitten hän on niiden kontolla, jotka maksavat verot, ja monissa tapauksissa jää vielä kunnan kontolle. Kustannusjakomielessä ansioturvalla pysyminen on kannatettavaa, ja missään tapauksessa näitä systeemejä ei pitäisi purkaa siltäkään näkökannalta.

Ihan näillä muutamilla saatesanoilla ilomielin olen kannattamassa ed. Kuopan vastalausetta siinä vaiheessa, kun hän sen esittää täällä toisessa käsittelyssä. Toivon mukaan tästä salista löytyy sitten semmoista rohkeutta, että uskalletaan painaa sitä punaisempaa nappia siinä vaiheessa. Kun näitä puheita kuuntelee ja katsoo sitä yli sadan ihmisen joukkoa, niin kukaan heistä aloitteeseen ei ole laittanut kyllä nimeään tietämättä, koska selitin tarkkaan, mistä oli kysymys. Monelta jäi vielä pyytämättä, jotka tänä iltanakin ovat käyttäneet puheita. Todennäköisesti heidän nimiään ei löydy siitä minun aloitteestani. Jos piiskurit täällä eivät ole kovasti piiskaamassa, niin todennäköisesti tässä on jopa mahdollista käydä niinkin päin, mikä lienee toiveajattelua, mutta toiveitakin voi ajatella, että ed. Kuopan vastalause voisi tulla jopa eduskunnan päätökseksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! Täällä on hyviä puheenvuoroja käytetty, edustajat Kuoppa, Manninen ja Lahtela muun muassa. Yhdyn näihin ja myös sen näen ilolla, että täällä on kumminkin vastalauseessa eri puolueiden edustajia. Totean, että vastalauseessa ei ole mukana kokoomusta, ei myöskään yhtään vihreiden edustajaa. Nimenomaan vihreiden edustajien puuttuminen tästä työttömien tueksi tehdystä uuden 16 §:n mukaisesta esityksestä kyllä puhuu huonoa kieltä vihreiden sosiaalipolitiikasta. Mutta samalla ymmärrän kyllä, että kokoomuslaiset tästä puuttuvat, niin kuin puuttuvat muuten tästä salistakin, kun tätä asiaa käsitellään, sen jälkeen kun ed. Kuosmanen poistui.

Arvoisa puhemies! Tässä allekirjoittajajoukossa on myöskin hiukan punamullan siementä. Itsekin toivon, että ed. Kuopan nimellä kulkeva vastalause tulisi täysistunnon päätökseksi. Ed. Lahtelan aktiivista toimintaa oman lakialoitteensa kohdalla on syytä tässäkin kohdin kiittää.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Suhtaudun tähän asiaan vastalauseen mukaisesti. Hyväksyn perustelut, jotka vastalauseessa ovat sille, että säännös oikeudesta lukea työssäoloehtoon 16 viikon koulutusjakso olisi pitänyt säätää pysyväksi. En ymmärrä hallituksen ratkaisua tässä. Tämän vaalikauden aikana on valtion velkaongelman kurissa pitämiseksi ja siihen pyrkivän hallitusyhteistyön nimessä joutunut olemaan monessa arveluttavassa hankkeessa mukana, sellaisissa hankkeissa, joissa oikeudenmukaisuus, yhteiskunnallinen järkevyys ja taloudellisuuskin ovat olleet hyvin kyseenalaisia. Tuossa luettelossa tämä on kaikkein väärämielisimpiä. Yhdyn kaikkeen siihen kritiikkiin, jota täällä on esitetty.

Noin etukäteen voi sanoa, että jos jostakin syystä tämän ratkaisun osalta joutuu äänestämään hallituksen puolesta, se ratkaisu kyllä sisältää oikeamieliseen ja viisaaseen asioiden hoitoon pyrkimisen kannalta harvinaisen paljon kestämättömiä perusteluja.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Keskustalaiset sosiaalivaliokunnan jäsenet äänestivät ed. Kuopan esityksen puolesta. Tämä sen takia, että haluamme järkyttää sitä vaihtoehdottomuuden tilaa, että ihmisen on oltava kokopäivätyötön tai kokopäivätyössä. Tässä esitetään toista ratkaisua, koulutusta. Me tiedämme, että työttömyys on pahin eriarvoisuutta ja syrjäytymistä luova tekijä. Nykyinen sosiaaliturva ja erilaiset rakennelmat on tehty vakaiden työmarkkinoiden, kokopäivätyön, toisen palveluksessa olemisen ja perusperheen varaan. Tämän päivän todellisuutta ovat kuitenkin niin sanotut uustyypilliset työsuhteet, työn ja koulutuksen elinikäinen vuorottelu, yrittäjyys sekä erilaiset perhetilanteet. Tämä ihmiselämän moninaisuus, työelämän moninaisuus ei sopeudu näihin vanhoihin raameihin, joita hallitus esityksessään yrittää kaupata. Muuttunut toimintaympäristö on tosiasia, joka täytyy myös työmarkkinatoiminnassa ottaa huomioon.

Talouden kasvu ei poista rakenteellista pitkäaikaistyöttömyyttä, sen olemme nyt nähneet. On todennäköistä, että tietoyhteiskunnan eteneminen merkitsee nykyjärjestelmillä vähemmän koulutettujen ja ikääntyneiden ihmisten jäämistä pitkäaikaisesti työelämän ulkopuolelle. Vaikka työvoiman kysyntä lisääntyisikin huomattavasti suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle, pitkään jatkunut työttömyys on tehnyt suuresta joukosta ihmisiä käytännössä työkyvyttömiä.

Tiedämme, että lamaa edeltänyt tuotannon taso saavutettiin jo viime vuonna 330 000 henkilöä pienemmällä työpanoksella. Keskeisiä syitä tähän ovat teknologian kehitys ja korkea verokiila. Tämän kehityksen myötä työttömien ammattitaito ja -taso eivät ole pysyneet mukana kilpailussa ja kelkassa, vaan koulutusta tarvitaan aina vain lisää.

Tiedämme mitä suurtyöttömyys maksaa valtiolle ja yhteiskunnalle, ja nyt sitten ikään kuin meillä ei olisi varaa työttömien kouluttamiseen. Työttömyys on maksanut Suomelle neljä pankkitukea, ja uutta laskua kertyy koko ajan pankkituen verran vajaassa kahdessa vuodessa. Pitkäaikaistyöttömistä, kuten sanottu, osa syrjäytyy, ja syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia, joita maksetaan vielä todella pitkään.

Työikäiset suomalaiset ovat polarisoitumassa eri ryhmiin, joiden ääripäistä löytyvät hyvin palkatuissa, suhteellisen pysyvissä työtehtävissä olevat ja käytännössä pysyvästi työttömät. Automaatioteknologian kehitys ja tuottavuuden kasvu syrjäyttävät siis työmarkkinoilta koko ajan työvoimaa, ja usein on kyse ikääntyneistä työntekijöistä.

Toisaalta osalla nuorista on vakavia vaikeuksia löytää paikkaansa työmarkkinoilla. Työmarkkinatuen poistaminen alle 25-vuotiailta ammattikouluttamattomilta nuorilta on osoittautunut riittämättömäksi keinoksi kannustaa syrjäytyneitä nuoria koulutukseen. Me tarvitsemme aktivoivampaa työmarkkinapolitiikkaa, työttömien aktivointia, ja ed. Kuopan ensimmäisenä allekirjoittamassa vastalauseessa oleva esitys, jonka vastalauseen myös itse olen allekirjoittanut, edustaa juuri pyrkimystä passiivisesta toiminnasta aktiiviseen toimintaan. Tätä luulisi meidän kaikkien olevan kannattamassa.

On huomattava, että kaikki eivät tietenkään halua kouluttautua uusiin korkean osaamisen ammatteihin. Heillä täytyy olla mahdollisuus erilaisen kurssitoiminnan puitteissa kouluttautua. Suomeen on luotava edellytykset uusien työpaikkojen ja myös laajemman työn käsitteen syntymiselle. Se on meillä varmasti vaalien alla yksi keskeisimpiä tehtäviä. Meillä on hyvin alikehittyneet osa-aikatyömarkkinat verrattuna muihin Oecd-maihin. Korkea verokiila vaikeuttaa ratkaisevasti erityisesti palvelualan uusien työpaikkojen syntymistä.

Suurtyöttömyyden aikana monet tekevät ylipitkää työviikkoa tai ovat samanaikaisesti useamman kuin yhden työpaikan loukussa. Tämän tilanteen taustalla ovat korkea ansiotulojen verotus, suuret asumiskustannukset ja osaavan ja jaksavan työvoiman kysyntä. Kun osaavaa ja jaksavaa työvoimaa menee markkinoille, sillä ei ole vaikeuksia, niin meidän on suunnattava katseemme ja painopistealue heihin, jotka heikommin työllistyvät, jolloin koulutus on varmasti yksi avainasioista.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Ymmärtäisin hallitusta huomattavasti paremmin, jos työttömyysluvut olisivat laskeneet tavoiteltuihin lukuihin, mutta kun työttömyys on edelleen näin korkealla eikä työpaikkoja ole tarjolla varsinkaan tietyissä osissa Suomea — esimerkiksi Keski-Suomessa avointa työpaikkaa kohti on

aina yli 30 hakijaa — silloin työvoimapoliittinen koulutus tulee rinnastaa osin työhön.

Oli todella jo hyvä kompromissi, että koulutus kerryttää ainoastaan 16 viikon osalta työssäoloehtoa, mutta kun se nyt poistetaan, ihmiset eri puolilla Suomea joutuvat hyvin hyvin eriarvoiseen asemaan. Etelässä löytyy helpommin pätkätöitä ja 10 kuukautta kertyy, mutta sen sijaan kehitysalueilla pudotaan huomattavasti herkemmin peruspäivärahan ja työmarkkinatuen varaan, mikä ei ole hyvä asia. Se luo eriarvoista Suomea, josta olen todella huolissani. Siksi olen myös vastalauseen kannalla. Pikkurahalla olisi saatu ihmisiä aktiivisemmiksi ja myönteisimmiksi, mutta nyt tämä mahdollisuus poistetaan aikana, jolloin sitä ei voisi tehdä. Toisenlaisten työttömyyslukujen aikana se ehkä voitaisiin tehdä.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa herra puhemies! Olin erittäin tyytyväinen ed. Mannisen puheenvuoroon, jossa hän oli samoilla linjoilla työssäoloehdon ja koulutuksen osalta. Mutta puheenvuoro herätti pientä ristiriitaa. Me kaikki olemme kuulleet keskustan työreformista ja siitä, että keskusta haluaisi ajaa alas ammattiliittojen työttömyyskassat ja olla määrätyllä lailla myös murentamassa ansiosidonnaista päivärahaa peruspäivärahaa nostamalla. Sen vuoksi toivon, että olen väärässä tässä asiassa ja että keskusta harkitsee vielä työreformiaan.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Aikaisemmin käyttämässään puheenvuorossa ed. Kuosmanen otti kantaa tässä mukana olevan työnantajan osittain kustantamaan koulutukseen. Minä ymmärsin, että ed. Kuosmasta tulkattiin hieman väärin. No, ed. Kuosmanen vastatkoon siihen.

Nimittäin tämän tyylinen koulutus työttömille on parasta, täsmäkoulutus sillä tavalla, että siinä on jo mukana työnantaja, joka tarvitsee nämä koulutettavat. Silloin päästään oikeaan tulokseen. Kun on kehuttu, että koulutuksen 30 prosentin työllistämissuhde on saavutettu, se on hyvä siihen nähden, miten oli ennen vanhaan, kun ei ollut mitään kunnon koulutusta, ja sitten kun oli, koulutettiin jopa hävinneille aloille, joilla ei ollut enää mitään työtä. Siinä mielessä ed. Kuosmasen ehdotus oli hyvä.

Varsinaisesta lakiehdotuksesta ja vastalauseesta ed. Kuoppa kyllä käytti minunkin mielestäni tyhjentävän puheenvuoron. Olen vastalauseen kannalla ja tulen myös äänestettäessä sen mukaan toimimaan.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa herra puhemies! Ed. T. Pohjolan puheenvuoron johdosta on ehkä syytä todeta pöytäkirjaan, ettei jäisi väärää kuvaa, että keskustan työreformissa esitetään todella työttömyyskassojen lukumäärän huomattavaa alentamista. Tällä hetkellä on 50 erillistä kassaa. Varmaan tultaisiin toimeen aivan muutamalla kassalla, jolloinka voitaisiin tasoittaa työttömyysmaksuja sillä tavoin, että kirvesmies ei maksa kymmenen kertaa enemmän kuin lääkäri, koska ei ole kirvesmiehen vika, että yleensä sillä alalla ei ole ympärivuotista työtä.

Olen myös SAK:sta kysynyt, ovatko he sitä mieltä, että tarvitaan 50 kassaa. He ovat sanoneet, että ei niitä tarvita, mutta eivät he halua väkisellä ruveta vähentämään kassojen lukumäärää. Ay-liikkeen taholta on siinä mielessä annettu väärääkin tietoa, että on selvitetty, että keskusta haluaa antaa tämän asian hoitamisen Kansaneläkelaitokselle. Työreformissa ei missään yhteydessä sanota näin, päinvastoin sitä on täsmennetty jälkeenpäin siten, että ammattiyhdistysliike voi hoitaa kassat, mutta kassojen lukumäärän pitäminen 50:nä ei ole järkevä toimenpide.

Mitä tulee lakisääteiseen työttömyysvakuutusjärjestelmään, siinä riippuen rahoitussuhteista tietysti osat vaihtelevat, mutta se säilyttää myös ansiosidonnaisen päivärahajärjestelmän toisin kuin monissa virheellisissä informaatioissa väitetään.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Myös ed. T. Pohjolalle haluaisin oikaista työreformiin liittyviä käsityksiä. Totean, että ansiosidonnaisen päivärahan romutus ei sisälly työreformipaperiin. Päinvastoin olemme esittäneet, että tarvitsemme sekä ansioonsuhteutettuja etuisuuksia että myös ei-ansioonsuhteutettuja.

Mitä tulee kassoihin, niin on todellakin niin, että lääkärit ja hammaslääkärit esimerkiksi maksavat pienintä maksua. Se on aivan kohtuutonta, että pienemmillä tuloilla maksetaan suurempia kassamaksuja ja myös etuisuuksissa on hyvin paljon eriarvoisuutta.

Jos ed. Pohjola on lukenut professori Roosin eilisessä Helsingin Sanomissa olevan yleisönosastokirjoituksen — Roos on ainakin aikaisemmin ollut äärivasemmistolainen professori — niin hän varmaan huomasi Roosin olleen sitä mieltä, että kassat ovat erittäin byrokraattisia. Systeemi nöyryyttää työtöntä, ja hän oli nimenomaan byrokratian karsimisen kannalla. Sitä mekin olemme kyllä esittäneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio